

Probablement de BAJO, -JONS NP germ. i Först. dóna *Baio* com a provinent de l'arrel BOIA, i el NP *Baio* consta en un doc. barcelonès de 951 (Mas, *N. Hi. Bi. Bna.* iv, 41), *Bujons* ve, doncs, de VILLA BAIONIS en genitiu. Donà també NLL llgd.: *Montbajou* te. Lasserre [*Monte Bajon* 1214], *Pechbajou* te. Paziols [*Podium Baion* 1298], *Quirbajou*, mun. [*Querriobajone*, S. XIII], *Sabarthès Di. Top. Aude*.

BULA

Nom rossellonès de dos pobles i de diverses valls o comes.

1) BULA de Terranera¹ (millor que *Bula-Terranera*), la forma *-Ternera* és alteració vulgar, molt recent, veg. *DECat*, s. v. (VIII, 438b56 ss).

PRON. POP. Tinc anotat: *búlə* o bé *bulə tərñərə* a Eina, *bulə də bəl* a Nyer, Montboló i St. Miquel de Llotes, *bulə tərñərə* a Serdinyà i Oms (XXIII, 48; XXIV, 22.24, 120.5; XXVI, 11.19; XXVI, 98.7; XXVII, 177.19, 139.21; XXIII, 177.19; XXIV, 139.21).

DOC. ANT. Fi de la 1a. meitat del S. x: *Bula* (*Hist. Lgd.* v, 189); 979: *Bula* (Abadal, *Eixalada*, 209); 1130: «vally Confluentis, ibidem ecclesiam Sti. Sulpicii de *Bula*» (Kehr, *Papsturk.*, p. 317); 1145: «--- de Palaciolo Ceritanie --- in villa q. v. *Bula de Confluentis*» (colle. Mor. LXI, 144); en un del mateix any, colle. i vol., on se cita amb *Tresmals*, llegeixo una cita d'un St. Pere [?] de *Bula* (però cf. el 5).

Ja amb *Terranera*. 1281 i 1286: *Bula de Terrenera* (*InuLC* s. v. *Segre*); 1286: «G. Flanzina de *Bula de Terra Nere*» (ib. s. v. FI.); 1310: els qui van de Perpinyà, passant per Millars, a Conflent i Cerd. han de passar «a *Bula*» (RLR x, 59); 1315: *Bula* (RLR xxx, 265); 1309: *Bula de Terrenera* (Alart, *BuSoAgrPor.* x, 112); 1310: *Bula* (RLR x, 59); 1359: «castell de *Bula*, qui és del vescomte d'Illa, 36 focs, Villerac, Estoer, Jóc ---» (*CoDoACA* XII, 122); 1361: «in terminis de *Bula*» (*InuLC*); 1385: *Bula* (Alart, *Do. Ge. Hist.* 15); 1395: «*Bula Terrenera* (id. id. 28); 1429: *Bula* (Hinojosa, *Reg. Señ.*, p. 159); 1435: *Bula de Terrenera* (Alart *Do. Ge. Hi.* 84); 1435: *Bula Inferiori* (id. id. 89); 1553: «*Cabana de Bula* --- loci de *Bula Terranera* (*InuLC*); S. XVII: «*Bula, Terranera*», i en cast. «*Bula, Tarranera*» (sic) Morel-Fatio, *B. Nat. P.*, ms. 133, fº 66).

Ponsich (*Top.* 31), només documenta des de 1008 (*Bula*), i afegint-hi set cites més en el S. XI (amb *-ll-* 1011 i 1017).

Del coll de *Terra Nera* trobo una menció de 1309 (Alart *Docs. l. cat.*, p. 198), i *collis de Terraneria* a 1354 (*InuLC*): relatiu a un Pi. Gi. de Capana, nom que es deu referir a la «*Cabana de Bula*» del doc. de 1554. La forma vulgar sincopada, no consta mai, ni en el nom del coll ni en el del poble, fora d'un cas de «*Bulaternera*» de 1632, avalat només per Ponsich.

2) BULA d'Amunt l'altre poble, que es troba en l'alta vall del riu Bulès.

PRON. POP.: *búlə d əmún* 1932, a Castell; 1959-60 a Eina, Nyer, Montboló, Oms, Conat, Estoer i Bula de T. (XXIII, 48.3; XXIV, 22.23, 120.7, 139.23; XXVI, 98.8, 167.15; XXVII, 5.19). *Genilici*: *bulaténys* a Oms, *muntəyóləs* a Bula de T. (XXIV, 132.7; XXVII, 5.19).

DOC. ANT. 1023: *Bula Suparana* (Alart, *InuLC*, s. v. *sobirà*); adj. que suposa inequívocament la B. d'Amunt (per més que Ponsich (err. tip.? lapsus?) posi aquesta mateixa forma, datant-la de 1020 en les cites de Bula de T., però posa entre les de Bula d'Amunt, un *Bula Subirana* de 1062 i *Bula Superioris* de 1435). 1050: «Prunet afr. in *Bule* ---» (Mor. XXIV, 164); segona meitat S. XI: *Bula* (*Hist. Lgd.* v, 480). 1069: «Sti. Saturnini de *Bula*» cit. junt amb *Serrabona* i el rivo *Bula* (Mor. xxx, 13; *Hist. Lgd.* v, 1522). 1395: *Bula d'Amunt* (Alart, *Doc. Ge. Hist.* 28). S. XVI: *Bula de Mont* (ja en el Conflent, mentre posava l'altre encara en el Ross.) (Morel-F., ms. 133, fº 66). No ens estranya que, segons Ponsich, n'hi hagi notícies anteriors a les de l'altra Bula (car en l'època revolta dels Ss. VIII-X, la gent vivia refugiada en els llocs menys accessibles: l'assenyala, en efecte, en la forma *Bula* en els anys 942, 980, 990 i 997, i n'hi afegeix algunes dels Ss. XII i XIV).

3) El riu que, baixant per Bula d'Amunt desaigua a la Tet, per la dr., ja prop d'Illa, avui és conegut per el BULES (1932); el Mestre Josep Seb. Pons vivia a la «*Casa del Bulès*», ja prop del curs inferior d'aquest riu, on m'acollí i hostatjà, l'any 1960, sobiranament mantinguts i paixits per la seva distingida deixeble Àngela Colomer que ens dugué amb auto a tots dos a Corbera de Dalt, a St. Miquel, a la Font del Gimennell, a Serrabona, i a La Bastida: inoblidables jornades d'enquesta lexical i toponímica. Antigament era el riu mateix el que duia el nom de *Bula*; 953: «flumen de *Bula*» (Alart, *Cart. Rouss.*, 19; P. Vidal, *Guide PyrOr.* 227). 1069: rivo *Boula* (Mor. xxx, 13, cf. supra).

Tanmateix, el deriv. també apareix tot seguit; 982: *Buleso* (Abadal, *Eixalada*, 210); 1187: «in *Bulesio*»; 1227: «in *Bulesiis*» (*InuLC*, s. v. *bula*); 1292: «a les rotes del *Bulès*» (*InuLC*, s. v. *rota*). A Sant Marçal em deien (1960): «*el bulès* és el mateix que la *Ribera de la Bastida* (que diem ací) i marca la ratlla entre St. Marçal i La Bastida» (de Canigó) (XXIV, 123.8). També s'ha propagat com a NP: prop de Cabestany anoto «el Canyer d'en *Bulès*» (XXV, 111.2).

4) El nom de *Bula* es repeteix, com a designació de vall o curs d'aigua, en altres paratges rossellonesos, clarament separats. En particular, com a nom d'una barrancada que desaigua, també a la Tet (però per l'esq., i molt més avall), el mapa a 1/100000 fa desaiguar el «ravin de la *Boule*» en te. de St. Esteve del Monestir; m'hi anomenen *la búlə*, com una pda. de Baó (XXV, 124, 139), i com la gran coma o «còrrec» que separa aquest terme del de St. Esteve (p. 121), provinent dels te. de Calce i Baixàs (pp. 139, 124).

D'aquest també trobo doc. antiga: 843: «ipso aeductu qui dicitur *Bula*» (Abadal, *Eixalada*, 128). 900: